

DUTCH B – HIGHER LEVEL – PAPER 1
NÉERLANDAIS B – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
NEERLANDÉS B – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Wednesday 2 May 2001 (morning)
Mercredi 2 mai 2001 (matin)
Miércoles 2 de mayo de 2001 (mañana)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1 (Text handling).
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir ce livret avant d’y être autorisé.
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l’épreuve 1 (Lecture interactive).
- Répondre à toutes les questions dans le livret de questions et réponses.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos requeridos para la Prueba 1 (Manejo y comprensión de textos).
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

TEKST A

Schroeven en bouten

1. Pijltjes gooien, dat kunnen mannen goed, beter dan vrouwen in elk geval. Het juiste driedimensionale voorwerp aanwijzen, daar zijn ze ook beter in, net als in het schatten van hellingshoeken en het hanteren van getalsmatige proporties.
2. Vrouwen daarentegen komen beter dan mannen uit de tests als ze huizen moeten identificeren of bepaalde voorwerpen, zoals sleutels, tussen andere objecten in. Ze zijn ook relatief goed in woorden onthouden en in rekenen.
3. Het is wel duidelijk. Vrouwen zijn beter geschikt dan mannen om in de vertrouwde omgeving van de woning de dingen daar op orde te houden, te praten met de kinderen en het huishoudboekje te bestieren. Mannen moeten de wijde wereld in, op jacht in berg en dal, en ze moeten bepalen welk deel van het verdiende geld naar het huishouden gaat.
4. Die laatste conclusies staan *niet* in de jongste aflevering van de kwartaal-uitgave *Scientific American Presents*, ditmaal getiteld: *Men - The Scientific Truth*. De genoemde testuitslagen staan er *wél* in. Ze fungeren als illustraties in *Sekse-verschillen in de hersenen*, een van de twintig artikelen in deze speciale editie van het wetenschappelijke maandblad *Scientific American*. Mannen dus, zijn het onderwerp.
5. De wetenschappers die de artikelen hebben geschreven, hoeden zich meestal voor politieke of maatschappelijke conclusies uit resultaten van tests of andere research. Ze relativiseren ook. De auteur van *Sekse-verschillen in de hersenen* bijvoorbeeld, de Canadese psycholoog prof. Doreen Kimura, geeft aan dat de verschillen tussen man en vrouw in de tests vaak maar klein zijn.
6. Niettemin: ze zijn er en ze zijn niet het gevolg van opvoeding. Ook zeer jonge kinderen en proefdieren vertonen mentale sekse-verschillen die sprekend lijken op die bij volwassen mensen. Ze hangen samen met hormoonspiegels, zoals onder meer blijkt uit het ‘jongensachtige’ spel van meisjes die in de baarmoeder blootgesteld zijn geweest aan abnormaal hoge doses ‘mannelijke’ hormonen.
7. Dat mannen wat later rijpen dan vrouwen, groter zijn, agressiever en competitiever, meer risico’s nemen en mede daardoor eerder sterven, is ook te verklaren. Sommige diersoorten hebben die verschillen in extreme mate. De mannelijke zee-olifant bijvoorbeeld, weegt vier of vijf keer zoveel als de vrouwtjes en is veel agressiever. De grootte van de verschillen komt overeen met de mate waarin mannetjes aan veelwijverij doen, stellen de auteurs van *Darwin en de wortels van het machismo*, het ingewikkelde openingsverhaal van *Men*.
8. Dat wil niet zeggen dat alles biologisch is bepaald. Geweld en andere misdaad hangen wel degelijk samen met maatschappelijke ongelijkheid, zo wordt geconcludeerd in hetzelfde openingsverhaal. En in een ander artikel wordt uiteengezet waarom blanke mannen uit de zuidelijke Verenigde Staten aantoonbaar veel eerder dan ‘noordelijken’ met geweld hun ‘eer’ zullen verdedigen.
9. De zuidelijke staten werden een paar eeuwen geleden bevolkt door Schotten en leren met een veehouders/herdersachtergrond. Vee is makkelijk te stelen; de eigenaar of hoeder moet daarom duidelijk laten merken dat met hem niet valt te spotten. De noordelijke staten werden

van het man zijn

Machismo

FOTO HORNICK / RIVLIN STUDIO

bevolkt door Noordwest-Europeanen met een akkerbouwverleden, waar een hanige houding veel minder functioneel was, zo luidt de verklaring.

10. Het onderzoek in *Men*, de voorbeelden, de illustraties en de makers zijn doorgaans Amerikaans, zodat deze *special* op het eerste gezicht er nogal Amerikaans uitziet. Toch valt dat wel mee. Het overgrote deel van de artikelen beschrijft 'hard' onderzoek - de schroeven en de bouten van het man zijn - en daarvan zijn de resultaten universeel.
11. 'Zachtere' verhalen waar culturele verschillen om de hoek [- X -] kijken, bijvoorbeeld over tevredenheid van mannen, [- 14 -] goeddeels. Dat [- 15 -] sommige lezers een gemis [- 16 -]. Maar wie een aantal belangrijke, fundamentele feiten over mannelijkheid bijeen wil hebben, kan met deze uitgave goed uit de voeten, al is het bepaald geen eenvoudige lectuur voor bij de open haard.
12. En er is nog iets om dankbaar voor te zijn. De makers van *Men*, hoe Amerikaans ook, [- 17 -] dat je over geslachtelijkheid uitstekend kunt [- 18 -] zonder alsmaar aan te komen [- 19 -] met dat lelijke, naar politieke correctheid zwemende modewoord *gender*. Ze [- 20 -] de dingen gewoon bij de naam.

Eric Hendriks

Scientific American Presents:
Men - The Scientific Truth, f17,50

TEKST B

HET MÉTIER VAN DE TESKTDICHTER

- In het kader van het poëzieproject voor scholieren Zo Gedacht, Zo Gedicht, maakt Henny Vrienten in de Plantage de winnaar bekend van de Songtekst Schrijfwedstrijd voor 14-18 jarigen. Waar kun je op letten bij het schrijven van een liedtekst? Twee oude rotten en één talentvolle nieuwe tekstdichter leggen uit.**
- Wat maakt een songtekst tot een goede songtekst?*
- Huub van der Lubbe (schrijft alle teksten voor De Dijk):**
‘Een liedtekst is eenderde van een liedje, naast de muziek en het arrangement. Daarin onderscheidt het zich van een gedicht; een liedtekst kun je dus eigenlijk niet beoordelen zonder de muziek en het arrangement. Een tekst is ook pas goed als de muzikanten ermee uit de voeten kunnen. En alles moet te begrijpen zijn, elke zin, het moet van de straat zijn zo simpel. Spreektaal. Duidelijk, maar niet eenduidig.’
- Rob Chrispijn (schreef vele teksten voor Herman van Veen):**
‘Veel meer nog dan een gedicht moet een liedtekst nooit voor de hand liggen en toch vanzelf spreken. Er moet een emotionele logica zitten in een tekst. Als je bijvoorbeeld met refreinen werkt, dan moeten de coupletten steeds weer een nieuwe blik werpen op de terugkerende regels uit het refrein. Rijm gebruik je daarbij om het idee te versterken dat alles op zijn plaats valt, dat het verhaal dat je vertelt logisch klinkt. Een lied wandelt steeds naar het rijm toe en er weer vandaan, terwijl de woorden die rijmen benadrukt worden en sterker overkomen. Tegelijkertijd dwingt rijm je in een vorm te schrijven en dat werkt heel prettig.’
- ‘Brainpower’ (schrijft zowel Engelse als Nederlandstalige rapteksten voor zichzelf):**
‘Rap hoeft niet te rijmen. Maar door rijm blijft het makkelijker in je hoofd lang. Soms laat ik het laatste woord niet rijmen, dan komt dat ongerijmde woord ineens harder aan.’

6. **Van der Lubbe:**

‘Rijm zou niet moeten hoeven. Maar ik rijm wel altijd Er gaat vreugde van uit. Rijm suggereert een waarheid: te-te-de te-te-de aan, te-te-de te-te-de banaan: ja natuurlijk! De dingen blijven daardoor niet zo in de lucht hangen. Als je niet rijmt zakt je broek dan misschien niet af, maar je krijgt hem ook niet omhoog.’

7. **Brainpower:**

‘Een tekst moet kloppen, niet alleen inhoudelijk, maar ook ritmisch. Rap moet vloeien. Het Nederlands heeft lastige klanken om te vloeien, het is een lompe taal, vrij clownesk ‘Eighty-eight was great’ wordt in het Nederlands bijvoorbeeld ‘Achtentachtig was prachtig’. Daarnaast gaat het om gevoel, om herkenning: dat heb ik ook meegemaakt. Op het moment dat een tekst uit het leven gegrepen is, slaat het leven vanzelf terug op die tekst. Marvin Gaye zingt op een gegeven moment in ‘I Want You’:

‘Don’t play with something you should cherish for life.’ En dat kun je op zoveel betrekken: op je vrouw of kinderen, op alles waar je van houdt. Dat zijn mooie zinnen die voor meerdere interpretaties vatbaar zijn.’

8. **Chrispijn:**

‘Het is mooi als er iets geheimzinnigs zit in een tekst. Ik wil een tekst vaker horen en nog steeds niet precies begrijpen waar het over gaat.’

9. *Hoe schrijf je je liedteksten?*

10. **Brainpower:**

‘Mijn rapteksten beginnen vanuit een groove of een melodie. Ik begin met zinnen in een bepaald ritme. Vaak schrijf ik het eerste couplet, het refrein en meteen het laatste couplet, voor ik met het tweede couplet begin. Omdat ik dan al weet waar ik naar toe wil en wat het concept moet zijn. Het tweede couplet kun je dan vanzelf invullen.’

TEKST C

Het Tonen van woede

WEL OF NIET TIEREN IS CULTUURGEBONDEN

1. **H**oe veranderbaar is een mens? Die vraag komt voortdurend op bij het lezen van *Emotionele intelligentie op het werk*, dat onlangs verscheen bij Archipel en waarvan de ondertitel luidt: 'Een handleiding voor het succesvol gebruik van emotionele intelligentie'. Het is geschreven door een Amerikaanse televisiepsycholoog, Hendrie Weisinger.
2. Weisinger gaat er, heel modern, van uit dat succes op het werk niet zozeer is te danken aan 'gewone' intelligentie, maar aan het vermogen om te gaan met emoties en er gebruik van te maken - de zogeheten emotionele intelligentie. Uit allerlei onderzoek is inmiddels zonneklaar gebleken dat niet de knapperds succesvol zijn, maar degenen die kunnen afzien, zichzelf weten te motiveren, hun woede kunnen temperen, geen faalangst hebben en die niet dagen achtereen bokken als ze hun zin niet krijgen.
3. Er bestaat weinig twijfel over dat emotionele intelligentie *achteraf* een belangrijke verklaring is voor het slagen van de een en het mislukken van de ander. Echter, EQ-goeroes die beloven dat ze in 264 pagina's emotionele intelligentie helpen vergroten, verkopen mooie praatjes. Ze helpen niet. Achteraf begrijpen is iets anders dan midden in een situatie worden bevangen door onbewuste afkeer, vreugde, verdriet of boosheid, en je dan niet kunnen beheersen. Volharding en optimisme leer je evenmin uit een boekje, het overwinnen van faalangst al helemaal niet. Weisinger onderschat de kracht en hardnekkigheid van het onbewuste.
4. Alleen al voor stap één (van Weisingers zes stappen) 'moet u inzicht hebben in wat

belangrijk voor u is; hoe u de dingen ervaart; wat u wilt; hoe u zich voelt; hoe u op anderen overkomt'. Dat gaan we in zegge en schrijve 26 pagina's leren. Beelden die een leven lang zijn ingesleten, zal meneer Weisinger in één hoofdstuk uitwissen. Als psycholoog zou hij beter dan wie ook moeten weten dat dit zo makkelijk niet gaat. Die nuancering maakt Weisinger echter niet. Als iemand na lezing van dit boekje een nog even grote emotionele ezel is als daarvoor, ligt dat natuurlijk niet aan Weisingers recept, maar heeft hij het niet goed genoeg geprobeerd. En zo wordt de lezer met niet te falsifiëren boodschappen het bos ingestuurd.

5. Emotionele intelligentie is kennelijk een te mooi begrip om het met rust te laten. Je moet het ook meten. Zo krijg je EQ-tests die à la de IQ-test iemands emotionele intelligentie moeten bepalen. EQ-metingen zijn omstreden bij psychologen. Ook Daniël Goleman, die met een bestseller het begrip 'emotionele intelligentie' bij een breed publiek introduceerde, beweert dat elk mens sterke en zwakke kanten heeft en dat die moeilijk in één cijfer zijn uit te drukken.

6. De metingen zijn ook bij cultuurdeskundigen omstreden, zeker wanneer er transatlantisch onderzoek wordt gedaan, zoals onlangs door de Nijmeegse psycholoog Derksen. Immers, het sociale (interpersoonlijke) aspect van emotionele intelligentie is cultuurgebonden. Uit Derksens onderzoek zou blijken dat Nederlanders 'harder' en Amerikanen 'zorgzamer' zijn. Volgens Huib Wursten, directeur van het Haagse *Institute for Training in Intercultural Management* (ITIM), veronachtzaamt dit soort onderzoeken de culturele component in het gedrag van mensen. Juist doordat de Amerikaanse cultuur masculien en individualistisch ('hard') is, is bepaald gedrag dat in Nederland contraproductief zou zijn, daar lonend.
7. Bijvoorbeeld: in Amerika is massa-ontslag veel makkelijker dan in een feminien land als Nederland. Promotie en ontslag zijn voor een groot deel afhankelijk van het beeld dat baas en collega's van iemand hebben. Een werknemer mag daarom niet laten blijken dat hij het niet eens is met het beleid van de organisatie, en vooral niet met dat van zijn directe baas. Een imago van negativisme is dodelijk.
8. In Nederland ligt dat anders. Mensen komen vrij voor hun opvattingen uit en dat wordt gewaardeerd. Bazen zijn gewend aan kritiek van medewerkers. Van iemand die steeds zijn baas naar de mond praat, wordt al gauw verondersteld dat hij niet 'betrokken' is, als hij al niet wordt gewantrouwd.
9. [- X -] de voortdurende preoccupatie van de Amerikaan Weisinger met boosheid (hij publiceerde ook *Anger at Work*) is cultureel bepaald. Bij lezing van zijn boek krijg je vaak het gevoel 'ach af en toe een beetje kwaad is niet erg, dat lucht toch lekker op.' In masculiene culturen moet je [- 44 -] altijd laten zien dat je een moeilijke situatie aankunt en is boosheid een teken van zwakte. Denk aan de banden van de Lewinsky-verhoren. De belangrijkste vraag voor commentatoren en publiek was niet wat Clinton en de stagiaire hadden uitgespookt, [- 45 -] of hij kwaad werd. Nu zou elk mens kwaad worden [- 46 -] hem zo gedetailleerd naar zijn seksleven werd gevraagd, maar niet de Amerikaanse president.
10. In Frankrijk is het voor managers [- 47 -] volledig aanvaardbaar om nu en dan tegen ondergeschikten te schreeuwen om te laten zien wie er de baas is. Mitterrand zou zich dan ook nooit in de beklagdenbank hebben laten zetten, en als hij er toch terecht was gekomen, zou hij hebben getierd over zoveel indiscretie. En het Franse publiek zou zijn woede hebben toegejuicht. De waardering van de woede verschilt immers van cultuur tot cultuur.

Annegreet van Bergen

TEKST D

Nico Scheepmaker

Vader

Mijn vader werkte, thuis, op zijn kantoor.
Ik wist niet beter of daar was hij voor.
Hij schreef miljoenen cijfers in de boeken
en ik deed weinig moeite hem te zoeken.

Pas nu ik vader ben komt ook mijn vader
bij elke stap van Sara mij steeds nader:
hij wás er dan toch maar, en hield van mij,
al ging dat ongemerkt aan mij voorbij.

Niet helemaal, - maar zijn onhandigheid
vermengde zich met zijn gebrek aan tijd
waardoor wij tussen al het grappen maken
alleen nog samen over voetbal spraken.

Zo kwamen wij, op parallelle wegen,
elkaar in feite nooit 'n keertje tegen.
